

Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека
ім. В. Г. Короленка

БІБЛІОТЕЧНИЙ СТОРИТЕЛІНГ

Методичний poradник бібліотекаря

Вип. 1

Чернігів
2020

Жив-був Сторітелінг. Він був невеличкого зросту, тендітної статури, і понад усе любив розповідати історії. Всі історії, які він озвучував, траплялися з ним або його друзями, з предметами, які його оточували, з тваринами і рослинами, які він бачив щодня. Інколи він розповідав історії про те, що прочитав в енциклопедіях чи словниках. А інколи його історії були подібні статтям підручників, але, звичайно, більш захоплюючі.

Коли Сторітелінг розповідав історію, то виглядав вище, масивніше. Його голос заворожував слухачів, і вони ніколи не йшли, не дослухавши до кінця. Всі історії були не тільки цікавими, а й повчальними. Але те, що вони чомусь навчають, люди здогадувалися пізніше.

Так би і жив Сторітелінг далі тихо й спокійно, але раптом він став відомим. Люди почали переказувати його оповідки, користуватися його прийомами, намагалися вчити закони створення та оповідання історій. Сторітелінгу ставало сумно, бо люди почали називати Історією звичайну неемоційну та безсюжетну Розповідь, дивний Опис чи чітке Визначення; в історію не брали Інтригу й Метафору, історія деколи ставала Маніпуляцією.

І тоді Сторітелінг вирішив написати поради про написання історій, які ми вам і пропонуємо прочитати і переглянути.

*Валентина Яківна Лавриненко,
заступниця директора з навчально-виховної
роботи, вчителька української мови та
літератури Грунської ЗОШ
(Охтирський р-н, Сумська обл.)*

Враховуючи виклики сьогодення, публічні бібліотеки намагаються використовувати у своїй діяльності різноманітні форми роботи, які, завдяки актуальному змісту, творчому підходу та нетрадиційним назвам, здатні привертати до себе увагу користувачів бібліотек, а також залучати до них нових відвідувачів.

Як зацікавити слухачів якоюсь темою? Просто розповісти їм сухі факти, наприклад, з історії якоїсь книгозбірні, літературної події, чи то зачитати добрячий шмат біографії якогось місцевого чи загальновідомого автора? Сьогодні це не працює. Нині ми губимося серед інформаційного шуму, який нас оточує, тому, якщо розказані факти відразу нас не зачепили, вони автоматично потрапляють до категорії нецікавих. І тут на допомогу нам приходить мистецтво розповідати історії.

Про сторітелінг як спосіб передачі інформації через розповідь історій у світі знають вже давно й успішно ним користуються. Якщо за кордоном фестивалі сторітелінгу є традиційною практикою, то на теренах України про нього навіть не всі чули.

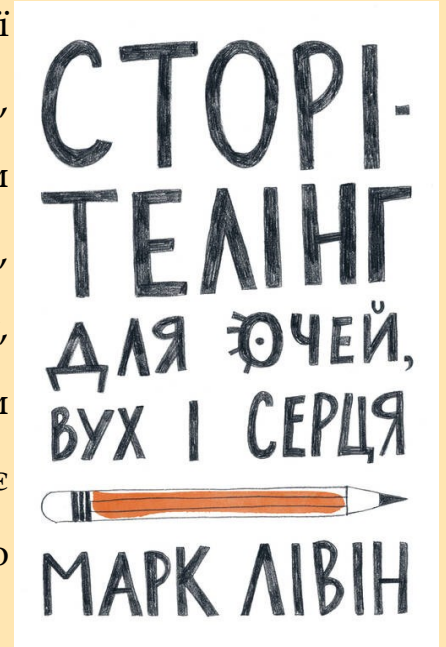
Корисним сторітелінг є і в роботі бібліотек. Практики бібліотечної справи знають, що саме з розвитком інформаційних технологій спілкування з реальними людьми в реальному часі подекуди стає просто розкішшю, мистецтвом, якого треба навчати і яке варто популяризувати в роботі бібліотеки. У закордонних бібліотеках розповідання історій – дуже популярна подія. Існують навіть професійні сторітелери. Значить, цього можна вчитися!

У цьому методичному poradniku бібліотечні фахівці можуть ознайомитися із поняттям «сторітелінг», його завданнями, видами, особливостями побудови сюжету та композиції; навчаться створювати успішні історії; знайдуть кращі зразки сторітелінгу тощо.

ЩО ТАКЕ СТОРІТЕЛІНГ?

Розглядаємо особливості та переваги сторітелінгу – одного з найцікавіших та найпродуктивніших сучасних методів подання інформації.

Сторітелінг (з англ. story – історія, а telling – розповідати) – технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. Широко використовується при підготовці масових заходів, у професійному навчанні, рекламі, кіно, коучингу, менеджменті, фандрейзингу, політиці, ЗМІ, веденні сайтів, блогів тощо. Поєднуючи психологічні, управлінські та інші аспекти, сторітелінг дає можливість не тільки ефективно донести інформацію до людини (групи людей), а й мотивувати її.

Серед основних завдань, які ставить перед собою сторітелінг, можна виділити наступні:

- заволодівання увагою читача/слухача/глядача;
- має викликати довіру;
- створення асоціацій;
- стимулювання емоційної сфери людини, співпереживання.

Яскравим прикладом сторітелінгу можна назвати відео «Що всередині чорної діри?» від Youtube-каналу «Цікава наука» (<https://youtu.be/l3B9WuY7uow>). Інформація подана у формі історії про допитливу вчену Ліз, якій дуже хотілося дізнатися все про чорні діри. Така розповідь разом з візуалізацією дає дивовижний ефект!

СТОРИТЕЛІНГ – ЕФЕКТИВНИЙ ПРИЙОМ У РОБОТІ БІБЛІОТЕКАРЯ

Усі люди люблять слухати цікаві історії, а що це означає? Що правильно побудована розповідь, може зачепити не розум і логіку, а саме емоції. Викликавши у слухача потрібні переживання, можна вивести його на певні висновки, а потім – підштовхнути до потрібних вчинків. Такі властивості методики високо оцінили не тільки керівники компаній, а й маркетологи, журналісти, редактори, педагоги і бібліотекарі.

Пропонуємо розглянути сім способів застосування сторітелінгу в роботі бібліотекаря:

1. У презентації ознайомчої історії бібліотеки, роботи бібліотечних клубів, центрів та інших об'єднань за інтересами. Такі розповіді можна застосовувати під час екскурсій (зокрема віртуальних), у портфоліо бібліотеки, клубу тощо.

2. Під час написання статей для розміщення на сайті, блозі, соціальній сторінці бібліотеки. Метод сторітелінгу надасть вашим текстам індивідуальності, навчить захоплювати і утримувати увагу читача, а, відповідно, збільшить кількість відвідувань ваших сайтів та блогів.

3. Під час проведення фахових семінарів, тренінгів, круглих столів, практикумів тощо. Традиційна подача фахового матеріалу, яка часто супроводжується величезним фактажем і сухими даними, викликає у слухачів втому і неуважність. Серед того обсягу інформації, який нас оточує, наш мозок виділяє, краще сприймає і зберігає лише ту, яка проходить саме через емоційну сферу. Сторітелінг, через вплив на емоцію, оживить вашу розповідь та викличе інтерес.

4. У роботі з дітьми. Тут точно вдалося місце, де можуть розгулятися й креативність, і натхнення. Для дітей можна створювати коротенькі історії про предмети, свята, письменників, історичних осіб, наукові досягнення, знаменні дати тощо.

5. На презентаціях творчості письменників, художників та інших митців.

6. На відзначенні днів фахівця, рідної мови, екології тощо.

7. Створювати різноманітні відеопрезентації з метою популяризації книг (наприклад, написати розповідь про книгу «Аліса в країні чудес», де головним персонажем буде не героїня книги, а сама книга). При цьому можна використовувати не лише усну розповідь, а й аудіо- та фотоматеріали.

Цей перелік далеко не повний, він може доповнюватися, залежно від вашого бажання, натхнення, креативності.

Роль оповідача в сторітелінгу максимально донести історію. Роль слухача – прийняти історію, повірити в неї. Основне – це родзинка, цікава ідея, яка привабить читачів. До того ж історія не повинна бути банальною.

Прикладами сторітелінгу можуть бути:

- стаття в журналі «Бібліотечна планета» (№ 3. – 2018. – С. 30–33), яку створив колектив Централізованої бібліотечної системи для дорослих міста Львова на чолі з директором та заступником «Познайомимось? Центральна міська бібліотека імені Лесі Українки м. Львова»;

- стаття на блозі «Книжковий бульвар» Централізованої бібліотечної системи для дітей м. Ізмаїл:

Дозвольте представитися:

Я – Центральна дитяча бібліотека.

Рік народження – 4 листопада 1944 року.

Місце народження – м. Ізмаїл,
вул. Котовського.

Місце постійної прописки з 1982 р. –
м. Ізмаїл, просп. Миру, 17.

А починалося все так:

Ізмаїл з тихими, затишними вулицями, по-літньому буйно-зелений на березі незвично широкої річки. Таким бачили його в ті далекі 40-ві юні дівчата, що були направлені до нас на роботу після закінчення Інституту культури. Це вони стояли біля витоків створення бібліотечної справи в місті: Рейниш Геня Абрамівна, Колодізьна Ганна Олександрівна, Писаренко (Пустовіт) Лідія Романівна.

1944 рік. Ще гримить війна, а 5 листопада 1944 року відкриває свої двері Ізмаїльська обласна дитяча бібліотека. Хто тоді з жителів міста не знав цю маленьку будівлю на вулиці Котовського? Можна з упевненістю сказати, що більша частина дітей нашого міста були її читачами.

31 березня 1954 у зв'язку з ліквідацією Ізмаїльської області, бібліотека була реорганізована в міську дитячу бібліотеку. У цьому ж році вона поміняла свою адресу – вул. Шкільна, 24.

У 60-ті роки змінився статус бібліотеки. Вона стала центральною міською бібліотекою для дітей. 1 липня 1980-го року в результаті централізації вона стала на чолі Централізованої бібліотечної системи для дітей.

1982 рік. Центральна дитяча бібліотека переїхала в нове сучасне, просторе приміщення за адресою просп. Миру, 17».

СТОРИТЕЛІНГ БУВАЄ КІЛЬКОХ ВИДІВ

Залежно від сфери використання виділяють такі види сторітелінгу:

Класичний (соціальний, некомерційний):

Культурний – розповідає про цінності, моральність та вірування.

Соціальний – розповідь людей один про одного (можна розповідати історії з життя відомих людей, що може стати для когось прикладом для побудови власного життя).

Міфи, легенди – вони відображають культуру й нагадують нам, чого в житті слід уникати, аби бути щасливими.

Містичний – усі люблять слухати історії про містичних істот, коли неочікуваний кінець змушує підстрибнути на стільці від страху. Такі історії допомагають подолати власні страхи.

Сімейний – сімейні легенди зберігають історію наших пращурів. Ці історії передаються з покоління в покоління та мають повчальний характер.

Дружній – ці історії об'єднують друзів, оскільки вони згадують про певний досвід, який вони пережили разом.

Особистий – особисті історії розповідають про власний досвід та переживання. Це важливий вид сторітелінгу, оскільки подібні історії допомагають зрозуміти себе, і почати розвиватися.

Комерційний: бізнес, маркетинг.

Цифровий: мистецтво розповіді поєднується з використанням технічних засобів для відтворення графіки, тексту, аудіо- або відеозаписів, мелодій, котрі відповідають змісту історії.

Онлайн-сервіси для роботи з цифровим сторітелінгом:

1. **Animaker** – це цікавий сервіс, який дозволяє створювати відеоролики з використанням різних анімованих героїв. Сервіс зручний у використанні і дозволяє створювати якісний продукт. Його можна використовувати для створення коротких роликів на навчальну тему, яку зручніше показати за допомогою анімаційних героїв. З його допомогою можна створювати невеликі історії. (Режим доступу: <https://www.animaker.com/>).

2. **Мультатор** – дозволяє малювати мультики в режимі онлайн. Для того щоб намалювати мультик використовуйте онлайн редактор на сайті. (Режим доступу: <https://multator.ru/>).

3. **Renderforest** – дозволяє створити свій логотип, анімації, рекламні відео, слайд-шоу, музичні візуалізації, цільову сторінку або навіть професійний сайт (Режим доступу: <https://www.renderforest.com/ru/>).

Залежно від залучення аудиторії до процесу розповіді сторітелінг може бути:

Пасивним – за створення історії та її розповідь відповідає оповідач (оптимально підходить, коли оповідач розповідає історію, з якою слухачі не знайомі взагалі, або ж знайомі поверхово).

Активним – у створенні історії бере участь і аудиторія (наприклад, на творчих вечорах відомих письменників, заходах до державних свят тощо).

Вибір одного чи іншого варіанту залежить від теми, а також від особистих побажань оповідача.

ЯК СТВОРИТИ СВОЮ ІСТОРІЮ?

Варто розуміти, що далеко не кожна розповідь є історією. Щоб її створити, вам потрібно чітко знати тему, розробити сюжет, вигадати непересічного героя, додати трохи цікавих подій та вивести правильні висновки. В цілому алгоритм дій буде наступним:

1. Визначення *теми* та *мети* – від цього залежить вибір сюжету історії.
2. Розробка детального *сюжету* та основних подій оповіді.
3. Вибір головного *героя* – подумайте над його ім'ям, характером, зовнішністю тощо.
4. Вигадка *інтриги* (чим більш несподіваною вона буде, тим краще!). На цьому етапі вже можна складати перший варіант історії.
5. Прочитайте готовий варіант та додайте метафори.

Історія може бути вигаданою від початку і до кінця, але також можна використовувати цілком реальні події. Так буде навіть краще, адже випадки з життя

завжди викликають величезну цікавість. Зверніть увагу: розповідь має бути емоційною та динамічною, події мають йти одна за одною.

Основні сюжети сторітелінгу

Існує п'ять основних сюжетів сторітелінгу, які можна використовувати, змінюючи основну лінію згідно з вашими потребами.

I. Класичний

Структура: *головний герой – ціль – перепони на шляху до цілі – подолання проблеми – результат.*

Підходить для мотивації, пояснення процесів або явищ, вибору шляхів розв'язання певних проблем чи задач.

II. Боротьба з монстром

Структура: *головний герой – ціль – зустріч з дуже сильним монстром – боротьба та перемога – досягнення цілі.*

Підходить як мотивація для навчання.

III. Історія Попелюшки

Структура: *герой – незвична ситуація – поява проблем (або ворогів) – втручання чарівного помічника – щасливе вирішення ситуації.*

Підходить для мотиваційних промов, пояснення або порівняння процесів та явищ, опису еволюційних змін в певних сферах життя, вибору виду розв'язання задач.

IV. День байбака

Структура: *герой – ціль – дії героя та повернення до початкової точки – вибір правильної стратегії дій – досягнення мети.*

Підходить для проведення роботи над помилками.

V. Квест

Структура: *герой – ціль – зміна кількох локацій та вирішення в кожній з них певних задач – почергове досягнення міні-результатів – тріумф.*

Підходить для моделювання проблемних ситуацій, розв'язання аналітичних задач, закріплення набутих навичок та вмінь.

Складові історії:

I. Герой/герої

Героєм може бути не лише людина. Це може бути ідея, організація, цінність, але тоді потрібно розповідати про неї, як про щось живе. Наприклад, як розвивалась ідея рівноправ'я за останні 50 років в Україні.

II. Структура

Класична структура це: зав'язка, розвиток дії, кульмінація, поворотна подія, розв'язка. Звісно, вона може змінюватись. Наприклад, ми можемо почати з «розвитку дії». А часто буває й так, що кульмінація, поворотна подія та розв'язка – сходяться в одній точці.

Зав'язка – це передумова конфлікту, який буде розвиватись в «розвитку дії». Тут зростає «градус» та відношення до проблеми.

Кульмінація історії настає тоді, коли не вирішити конфлікт уже просто не можна.

Поворотна подія необхідна у випадку, коли конфлікт ще не вичерпано. Тут ми власне розповідаємо про те, з чим ми лишаємось, коли історія завершилась.

III. Зв'язаність подій

У комунікаційних тестах не повинно бути багато деталей, які лише заважають сприймати інформацію. В історії не обов'язково повинен бути початок чи кінець. Історія може починатись з середини, може мати відкритий фінал. Але всі події, всі факти – мають бути взаємопов'язані.

IV. Проекція

Приближення сюжету до реальних подій.

ЯК ЗРОБИТИ ВАШУ ІСТОРІЮ УСПІШНОЮ?

Корисні поради, які допоможуть перетворити сухі факти в захоплюючу історію надала досвідчена копірайтерка та тренерка Проекту ЄС для розвитку громадянського суспільства Юлія Колесник. І хоча її поради стосуються більше копірайтингу, кожен з нас розуміє, що перш ніж розказати цікаву історію її треба написати. Пані Юлія наголошує, що наш мозок працює за принципом асоціацій. Він порівнює нову інформацію з набутим раніше досвідом. Історія має той самий принцип. Люди простіше розуміють та запам'ятовують саме історії.

Для створення вдалої історії пані Юлія радить скористатися наступними порадами:

1. Покажіть факт через взаємодію з аналогами.

Наприклад: *«якщо насильство в сім'ї вважатиметься адміністративним порушенням, то розбити голову та розбити ліхтар на вулиці – це буде одне і теж»*. Якщо цю інформацію передати лише в рамках фактажу, то це не викличе сильних емоцій.

Або: *«В Україні дуже багато пластикового сміття»*. Ми можемо назвати цифру в тоннах. А можемо назвати цифру у вигляді площі, яку займає це сміття. Наприклад, 9-ти поверховий будинок.

2. В історії не обов'язково робити висновки.

Ви можете озвучити факти А, В, С, а читач самостійно зможе зробити висновок. Це зокрема і повага до читача. Підводьте читача до висновку, не озвучуючи його. Ви розповідаєте історію. А добре це чи погано – читач вирішить сам.

3. Переведіть фактаж в історію.

Це допомагає читачу сприймати інформацію більш природним способом. І це основна задача сторітелінгу. У вас є цифри, статистика, факти. Дуже часто вони бувають сухими та взагалі не викликають емоцій. Читач, який вперше потрапляє

на ваш пост (чи чує вашу історію), не знає всієї суті проблеми. Саме тому потрібно подати інформацію через емоцію, тобто через історію.

Співвідношення історії та фактажу. Історія – це обгортка фактів, в яку ми можемо загорнути фактаж. Фактаж – це набір фактів, зібраних в одному тексті. Питання: «хто, що, скільки, коли?». Історія – не подає сухі факти, вона демонструє набір взаємопов'язаних подій, що мають ритм та структуру. Вона пояснює, «яким чином відбулось все так, що», «що цьому передувало», «що до цього призвело». Вона показує факти як частину життя.

4. Шукайте факти.

Часто доводиться писати про щось доволі не цікаве та складне. Тож доводиться вишукувати додаткові факти, на яких будувати історію.

5. Історії потрібен конфлікт.

Історія без конфлікту – це інформаційне полотно. Конфлікт надає силу історії.

Конфлікт – це суперечність, яка виникає в середині історії, яка тим чи іншим чином вирішується в процесі розвитку. Навколо нього будується сюжет.

Конфлікти бувають *внутрішні* та *зовнішні*. Внутрішній – це конфлікт всередині героя (людини чи суспільства). Зовнішній – це герой та його зовнішнє середовище. Це щось таке, що заважає герою вашої історії розв'язати проблему.

Приклади конфліктів:

- змагання двох персонажів через економічні, любовні, політичні, моральні та інші причини;
- конфлікт двох світоглядів, двох моралей;
- моральна боротьба між суб'єктивним та об'єктивним, пристрастю та розумом;
- конфлікт інтересів індивіда та суспільства;
- моральна чи метафізична боротьба людини проти будь-якого принципу тощо.

6. Не губіть основний меседж Вашої історії

Ми повинні пам'ятати про основний меседж, який ми доносимо через історію. Це та думка, яка має залишитись у голові людини після прочитання (прослуховування). Якщо є зайві деталі, які не впливають на формування цієї думки, краще приборіть їх.

7. Візуалізуйте

Історія у фінальному вигляді завжди працює комплексно з візуальною складовою. Тому частину даних необхідно візуалізувати, а не передавати текстом. Текст та візуалізація завжди мають доповнювати одне одного, а не повторювати.

Ми добре запам'ятовуємо історії. Коли ми забули якийсь факт, нам простіше згадати історію і вже вона підштовхне нас до нього.

Також під час складання історій варто пам'ятати про *кілька правил успішних оповідачів*:

1. Уникати передмов на зразок «Я б хотів вам розказати...».
2. Найважливіше – вибрати і запам'ятати перші та останні слова.
3. Кількість деталей: коли їх замало, людина не завжди може «приміряти» цю історію на себе; коли забагато – це втомлює і втрачається лінія розповіді.
4. Одна думка – одна людина. Зупиняти погляд на всіх слухачах по черзі.
5. Менше слів – більше смислу.
6. Паузи для акцентів.

Для створення успішної історії варто сформулювати чітке уявлення про *цільову аудиторію*, яка буде цю історію сприймати (визначити вікові рамки, освіту, зацікавлення та хобі; подеколи звертати увагу навіть на стать, національність тощо); *мету* (задля чого ви цю історію розповідаєте, яким повинен бути її вплив, який результат) та *оповідача* (хто розповідає: автор, перша особа, журналіст, письменник тощо).

Шановні бібліотечні фахівці!

Якщо наважитесь ближче познайомитися зі сторітелінгом, сядете за комп'ютер чи візьмете аркуш паперу та ручку, включите фантазію та креативність, окреслите тему, визначитесь з аудиторією, сюжетом, героєм, оповідачем, і почнете творити власну цікаву історію, то гарантовано отримаєте вірного друга на довгі роки вашої професійної праці. А інструменти та широкий простір для генерації ідей, які надає сторітелінг, занурять вас у казкову атмосферу краси слова.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Жила-була бібліотека // Книжковий бульвар : блог Централізованої бібліотечної системи для дітей м. Ізмаїл. – Електрон. текст. та зображув. дані. – Режим доступу: <https://bitly.su/9CJBSw> (дата звернення: 16.04.2020). – Назва з екрана.
2. Метод Storytelling: як зацікавити дітей, розповідаючи історії : пізнавальні історії на варті цікавого навчання // Освітній проєкт «На Урок». – Електрон. текст. та відеодані. – 2019, 5 черв. – Режим доступу: <https://bitly.su/6MOgh> (дата звернення: 16.04.2020). – Назва з екрана.
3. Планування в бібліотеці: новий погляд на традиційні форми роботи [Електронний текст] / Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеся Гончара ; уклад. Н. І. Фенько. – Полтава, 2018. – 16 с. (Режим доступу: <https://bitly.su/dorGrA9J>)
4. Познайомимось? Центральна міська бібліотека імені Лесі Українки м. Львова // Бібліотечна планета. – № 3. – 2018. – С. 30–33.
5. Сучасні форми роботи в бібліотеках // Департамент освіти та науки Івано-Франківської міської ради : [офіційний сайт]. – Електрон. текст. дані. – Івано-Франківськ, [2020]. – Режим доступу: <https://bitly.su/Zl9dDa> (дата звернення: 16.04.2020). – Назва з екрана.
6. Успішний сторітелінг. Як писати так, щоб ваш текст прочитали // TOGETHER: Європейський простір. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://bitly.su/g8YXil> (дата звернення: 16.04.2020). – Назва з екрана.
7. Цегельник О. М. Читач і медіасередовище. Практичний поради́ник / О. М. Цегельник // Хмельницька обласна бібліотека для дітей ім. Т. Г. Шевченка : офіційний сайт. – Електрон. текст. дані. – Хмельницький, 2018, 12 лип. – Режим доступу: <https://bitly.su/pWtMM> (дата звернення: 16.04.2020). – Назва з екрана.

8. Що всередині чорної діри [Цікава наука] // YouTube. – Електрон. відеодані. – 2016, 27 сент. – Режим доступу: <https://youtu.be/l3B9WuY7uow> (дата звернення: 16.04.2020). – Назва з екрана.

9. Ярошенко А. Десять правил візуального сторітелінгу / Анастасія Ярошенко // TOGETHER: Європейський простір. – Електрон. текст. дані. – 2018, 14 квіт. – Режим доступу: <https://bitly.su/ouxgN> (дата звернення: 16.04.2020). – Назва з екрана.

ЗМІСТ

Бібліотечному фахівцю.....	3
Що таке сторітелінг?.....	4
Сторітелінг – ефективний прийом у роботі бібліотекаря.....	5
Сторітелінг буває кількох видів.....	7
Як створити свою історію?.....	9
Як зробити вашу історію успішною?.....	12
Шановні бібліотечні фахівці!	15
Використані джерела	16